

گرنگی نامرازه‌کانی میدیا بۆ بواری په‌روه‌رده و فیرکردن
(ته‌له‌فزیۆنی په‌روه‌رده‌یی به‌نموونه)

م.ی. ئاشنا شه‌وکه‌ت هادی

به‌شی ته‌کنیکی میدیا، کۆلیژی ته‌کنیکی کارگێری هه‌ولیر، زانکۆی پۆلیته‌کنیکی هه‌ولیر، هه‌ولیر،

هه‌ریمی کوردستان، عێراق

Ashna.hadi@epu.edu.iq

پ.ی.د. ئازاد په‌مه‌زان عه‌لی

به‌شی ته‌کنیکی میدیا، کۆلیژی ته‌کنیکی کارگێری هه‌ولیر، زانکۆی پۆلیته‌کنیکی هه‌ولیر، هه‌ولیر،

هه‌ریمی کوردستان، عێراق

Azad.ramazan@epu.edu.iq

پوخته

میدیا له پرۆسه‌ی په‌روه‌رده‌دا هه‌یه، په‌روه‌رده‌کردن له رێگه‌ی میدیاوه په‌یوه‌ندی به‌ ئاماده‌کردنی میدیاکاره‌وه بۆ ئه‌نجامدانی پرۆسه‌ی په‌روه‌رده هه‌یه. ئه‌مه‌ش پێویستی به‌ هه‌ماهه‌نگی به‌ها و ئامانجه‌کانی کۆمه‌لگه و به‌ده‌سته‌پێانی به‌شداریه‌کی کاریگه‌ر له‌نیوان میدیاکار و په‌روه‌رده‌کاراندا هه‌یه، به‌مه‌به‌ستی دا‌بین‌کردنی پێداویستی تاکه‌کانه، چونکه میدیا جۆراوجۆره‌کان رۆلیان له پرۆسه‌ی به‌ کۆمه‌لایه‌تیکردن هه‌یه، له‌به‌رئه‌وه‌ی زانیاری ب‌ل‌وده‌که‌نه‌وه و ب‌یرۆکه‌کان له‌ هه‌موو بواره‌کاندا له‌گه‌ڵ هه‌ل‌ویستی تاکه‌کان و پێداویستییه‌ ده‌روونی و مه‌عریفیه‌کاندا ده‌گونجین، به‌ها و ب‌یروباوه‌ره‌کانیان به‌رز ده‌که‌نه‌وه و به‌پێی چه‌ژواره‌زووی

زانیا‌ریه‌کانی تو‌یژینه‌وه

رێکه‌وتی تو‌یژینه‌وه:

وه‌رگرتن: ٢٠٢٣/١/١٧

په‌سه‌ندکردن: ٢٠٢٣/٢/٢٠

ب‌لا‌و‌کردنه‌وه: به‌هاری ٢٠٢٤

ووشه‌ سه‌ره‌کییه‌کان

,media

,Education and Training

,Educational Television

,School, Media

(educational technology

Doi:

10.25212/lfu.qzj.9.1.19

قوتابییان له گه ل دۆخه نوپیه کان ده ستکارییان ده کهن، به ره و پیشه وه یان ده بن.

میدیا و پهروه رده دوو کۆله گه ی بنچینه یین، ده ولت له سه ریه تی پلانی بۆیان هه بی، بۆئوه ی به شپوه به کی یه ک له دوای یه ک رپیشاندهری نه وانه بی، رۆلی چالاکیان له کۆمه لگه دا هه یه، به شپوه به کی رپیکوپیک رپنمایه ی نه وه له سوکه وه ته کۆمه لایه تیانه یان بکات، که په سه ندن، به تاییه ت نه وه ره فتارانه ی کۆمه لگه مان یی رازین و سوود له وه په یوه ندییه نزیکانه بی نیی له گه ل تاکه کانی کۆمه لگه هه یه تی.

میدیا به گشتی نامراییکی گرنگی په یوه ندییه، به نامانجی گه یانندی زانیاری و بیرۆکه له رپگه ی نامرایی جۆراوجۆر به نامانجی ئاسانکاریه بۆ جه ماوه ر، به مه به ستی کاریگه ری و ئاراسته کردنیان یان خزمه تکردنیان به بابه تیکی دیاریکراو، ته له فزیۆنی پهروه رده یی په کپکه له وه میدیایانه ی له ولاتان و له هه ریمی کوردستانیش له لایه ن وه زاره تی پهروه رده وه سه ره رشتی ده کریت و بابه ته کانی بۆچینیکی دیاریکراوه نه وانیش قوتابی و مامۆستایان، ته له فزیۆنی پهروه رده یی له وانیه له ناو خودی دامه زراوه پهروه رده ییه کانه وه سه رچاوه ی گرتبیت، بۆیه له لایه ن ئیداره یه کی تاییه ته وه به رپوه ده بریت .

1. پیشه کی

میدیا و پهروه رده سه رچاوه ی سه ره کین بۆ پیکه یانی که لتووری مندالان و هه رزه کاران و گه نجان. نه م دوو دهسته واژه یه له چه مکیکه وه ده ستپیده کهن، نزیکه له هه مان جیهانی نه وان، نه ویش گواسته وه ی مه عریفه یه بۆ فیرخوازان، کیشه ی سه ره کی پهروه رده له گه ل میدیاکاندا بریتیه له چۆنیه تی دروستکردنی نه وه کاریگه رییه به تاییه ت له سه ر گه نجان به هۆی نه وه بابه تانه ی میدیاکان پیشه کده کهن.

به شیک له تووژینه وه زانستییه گرنه گه کان، که گرنه گیان به پهروه رده ی جیهانی له کۆمه لگا عه ره بیه کان داوه نه وه یان دهر خستوو ه، گرنه میدیای پهروه رده یی به تایبه ت له کۆمه لگه عه ره بی و ئیسلامیه کانداهه بی، نه و لیکۆلینه وان هه یه که ی بو نه وه ده گێر نه وه، وه رگه رکان به بن جیاوازی بوونه ته قوربان ی هه موو نه و شتانه ی میدیاکان بو یان دا بین ده کن، به تایبه تی له لایه نی میدیای سه ته لای تی و ئینته رنی تی و زۆری نه و توانایه ی هه ردووکیان له بلاو کورده وه دا هه یانه، له گه لئه وه شدا کاریگه ریه که یان رۆژ به رۆژ له ناو جه ماوه ردا گه شه ده کن و په ره ده ستین.

قوتابخانه کان تا سه ره تای سه ده ی بیسته م هه میشه یه که م سه رچاوه ی مه عریفه (زانین) بوونه، هه روه ها مامۆستا کان به سه رچاوه ی سه ره کی دا به شکردنی مه عریفه ماونه ته وه، به لام ئیستا میدیاکان کۆنترۆلی خو یان له سه ر دونیا و جیهان له هه ر کات و شوینیک توند کردوو ه، به شیوازیکی نو ئ کاریگه ریان له سه ر قوتابییان له پرۆسه ی پهروه رده و فیرکردنا هه یه، هه روه ها خاوه نی گه وره ترین به شی کۆمه لگه ن، به هۆی به رزبوونه وه ی کاریگه ریان له سه ر چینی کۆمه لایه تی گه نج و پیر.

نه م تووژینه وه یه له سه ی به ش پیکه اتوو ه: له به شی یه که م په هه نده کانی تووژینه وه خراونه ته روو، که نه وانیش کیشه و گرنگی و ئامانج و مشتیه ی تووژینه وه که دیاری کراوه، له به شی دووهم: باس له چه مک و میژوو ی میدیای پهروه رده یی و گرنگی و بایه خی ده که یین و دواتر باس له میدیای خویندنگه یی و ته کنه لۆجیای پهروه رده یی کراوه، له به شی سه یه م لایه نی مه یدان ی تووژینه وه که یه له رپگه ی فۆرمی راپرسیه وه به سه ر مامۆستایانی خویندنگه ئاماده ییه نه هلییه کانی ناو شاری هه ولیر وه لامه کان وه رگیرا ون دواتریش ده رنه نجام و پيشنیازه کان خراونه ته روو.

به شی یه که م: ریبازنامه ی تووژینه وه که:-

1.1 کیشه ی تووژینه وه که:-

پهروهرده تهنها له پۇلدا بهدهست ناهينرئيت، بهلكو بۇ مهودايهكى فراوانتر دريژدهبيتتهوه، له ريگهى فره ميدياوه، يان له ريگهى ئامرازه جوراوجورهكانى ميدياوه خهبات دهكات بۇ ئهوهى مرؤقهكان بنيات بنيت و هاوتهريب بيت لهگهله ئه و ئامانجانى لهلايهن پهروهرده و خهونى كۆمهلگه بهودادچوونيكى پوونتر لاي پيشهگهركهكانى راگهياندن بكه و هك: هؤشيارى و پؤشنبيرى تاكهكهكان، ههرچهنده جياوازي له نيوان پهروهردهكاراندا ههيه، سهبارهت به شوينى ميدياي پهروهردهيبى، بهلام كيشهى پهروهرده لهگهله راگهياندن له كاريگهريى ئامرازهكانى تا ئه و جيگايهى پهيوهئدى به چؤنيهتى مامهلهكردن لهگهله ئه و شتانهدا ههيه لهلايهن ميدياوه بۇ بنياتنانى كهساپهتبييهكى هاوسهنگ پهخش دهكرين ، ئهمهش وا دهكات يارمهتى پهروهردهكاران بادت بۇ عهقلانيكردن و ئه و كاريگهرييانه له چوارچيويهكدا خزمهت به ئامانجه خوازراوهكان دهكهن. ئه م توپژينهوهيه ههوليكه بۇ دهرخستنى ئهوهى ئايا ميدياي پهروهردهيبى رۇلى ههبووه؟ ئايا بؤته هؤى پركردنهوهى بؤشايى له لايهن مامؤستا و قوتابيانهوه؟ ئايا دهزگايهكى تايبهتمهئدى پهروهردهيبى ههيه بۇ خزمهتكردى باشتر؟ ئايا رپنمايى و چالاكى و ئامؤزگاربييهكان له بوارى پهروهرده و فيركردن سوودى به و چينه گهياندوهه له ههرپمى كوردستاندا؟

2.1 گرنگى توپژينهوهكه:

ميدياي پهروهردهيبى رۇليكى گرنگى له كۆمهلگه هاوچهرخهكاندا ههيه، ههر ئهوهيه، كه سيماكاني كهساپهتى تاك له چوارچيويهى كلتورى كۆمهلگهكهيدا ديارى دهكات، ئهوهش له ريگهى دامهزراوهى پهروهردهيبهوه له قالب دهرپئيت وهك: قوتابخانه، خيزان، ميديا..هتد. بۇ ههر دامهزراويهك ئه م دامهزراوانه رۇليان ههيه وهك: ميدياي پهروهردهيبى، بهجؤريك كه ههولكانيان تهواوكه ر بن، بۇ ئهوهى يهكگرتن له پرؤسهى پهروهردهيدا بهدهستبهينن، بۇ گهيشتن به رهفتارى پهسندكراو لهلايهن كۆمهلگهوه و پيوهر و ههلوپست و بههاكانيان بۇ دابين بكهن، بابهتهكانى ميديا جوراوجورن و رۇليكى گرنگ له رووى پؤشنبيرى و فيركردن و فيربوونهوه دهبينن، هؤكارپيكيشه بۇ گؤرپينهوهى رپؤشنبيرى و ژيارى له نيوان گهلاندا، بؤيه زؤربهى ولاتان وهك ئامرازىكى فيركردن پشت به ميديا دههستن، ياخود هاوكاريكردى بوارى فيربوون و فيركردن له ريگهى پرؤگرامهكانى تهلهفزيؤنهوه.

3.1 ئامانجی تووژینه وه که:-

تووژهر له م تووژینه وه یدا هه ولده دات به چهن د ئامانجیک بگات، ئه وانیش:-

1. تا چهن د مامۆستایان له خویندن گه کان ئامرازه کانی میدیا به کار ده هیئن.
2. زیاتر بۆ چ مه به ستیک ئامرازه کان به کار ده هیئن.
3. تا چهن د مامۆستایان و قوتابیان سوودیان له ته له فزیوونی په روه رده یی وهر گرتوو ه.
4. بابته و پرۆگرامه کانی ته له فزیوونی په روه رده یی چین و توانیویانه خزمهت به چین و تووژه کان بکه ن.

4.1 جۆری تووژینه وه که

ئه م تووژینه وه یه تووژینه وه یه کی وه سفی، له رینگه ی فۆرمی راپرسییه وه چهن د پرساریک ئاراسته ی نمونه ی تووژینه وه که کراوه و داتا و زانیاری پیویست له باره ی چۆنییه تی پرۆسه که کۆکراوه ته وه، دواتر شیکردنه وه یان بۆ کراوه. به مه به ستی گه یشتن به کۆمه لیک دهرئه نجام.

5.1 کۆمه له ی تووژینه وه

کۆمه لگه ی تووژینه وه که بریتییه له ته له فزیوونی په روه رده یی له شاری هه ولیر.

6.1 مشتته ی تووژینه وه که

مشتته ی تووژینه وه که بریتییه له به شیک له مامۆستا ئاماده ییه ناحکومیه کانی شاری هه ولیر.

به‌شی دووهم:

1.2 پیناسه‌ی میدیای په‌روه‌ده‌یی (الاعلام التربوي) (Educational Media)

میدیای په‌روه‌ده‌یی زاراوه‌یه‌کی نوییه به به‌راورد به زاراوه‌کانی دیکه‌ی میدیا، دهرکه‌وتنی ده‌که‌ویته‌کۆتایی سالانی هه‌فتاکان، ئه‌و کاته‌ی رپیکه‌راوی یونسکو (رپیکه‌راویکی نیوده‌وله‌تییه بۆ په‌روه‌ده‌ی زانست و پۆشنبیری) گوزارشتی له‌سه‌ر ئه‌و چه‌مکه‌کرد. له ئه‌نجامی به‌ستنی خولی (36) له کۆنگره‌ی نیونه‌ته‌وه‌یی په‌روه‌ده‌یی له‌سالی (1977)، بابه‌ته‌کانی به‌شیوه‌یه‌کی به‌لگه‌نامه‌یی پۆلینکران. دواتر گه‌شه‌سهندنه‌کان به‌تایبه‌ت له‌سه‌ر شیوازه‌کانی زانیاری په‌روه‌ده‌یی به‌رده‌وام بوون.. (الکافی، 2015، ص 39)

میدیای په‌روه‌ده‌یی (Education Information) ئه‌و مه‌به‌سته‌یه، ده‌بیته‌هۆکاری گواستنه‌وه‌ی ئه‌و هه‌وال و زانیاریانه‌ی، په‌یوه‌ستن به‌بواری په‌روه‌ده‌ی، به‌مه‌به‌ستی گۆرانکاری به‌دییه‌پنراو له‌بواره‌که‌دا، یاخود بریتیه‌ی له‌کاریگه‌ری خستنه‌سه‌ر قوتابییان له‌ناوه‌نده‌کانی خویندن و مامۆستایان. (سمرة، 2009، ص 12)

تویژه‌ریک هه‌ولده‌دات به‌دوو شیوه‌چه‌مکی میدیای په‌روه‌ده‌یی پیناسه‌بکات:- (سعدالدین، ص 15-16)

شیوه‌ی یه‌که‌م: میدیای په‌روه‌ده‌یی له‌خزمه‌ت هه‌ندیک له‌و که‌سانه‌یه، که‌له‌بواری په‌روه‌ده‌دا کارده‌که‌ن، له‌وانه: پلاندانه‌ر، تویژه‌ر، ئامارناس، راهینه‌ر، دارپژه‌ری پرۆگرام و پسپۆرانی ئابووری په‌روه‌ده‌یی و کاروباری کارگیري. یه‌کیک له‌دهرکه‌وته‌کانی میدیای په‌روه‌ده‌یی له‌م شیوه‌یه‌دا: بریتیه‌ی له‌کۆکردنه‌وه‌ی به‌لگه‌نامه‌و داتا بۆ ئامار و پۆلینکردن و شیکردنه‌وه‌و پوخته‌کردن و په‌خه‌گرتن و وه‌رگیران و گواستنه‌وه‌یان بۆ تویژه‌ران و به‌رپۆه‌به‌رانی ئه‌و بواره.

شیوه‌ی دووهم: هه‌موو ئه‌م جۆره‌ زانیاری جۆراوجۆرانه‌له‌خۆده‌گریت، به‌شیوه‌یه‌کی سه‌ره‌کی له‌خزمه‌ت قوتابییان، مامۆستایان و پرۆفیسۆره‌کاندان، بیگومان بۆ کتیبخانه‌ی قوتابخانه‌کان، ناوه‌نده‌کانی میدیای په‌روه‌ده‌یی، کتیبخانه‌کانی زانکۆ و ته‌له‌فزیۆنی قوتابخانه‌کان گرنگن، جگه‌له‌جۆره‌کانی تری ئاسانکاری میدیا، ته‌نها له‌خزمه‌تکردنی فاکه‌لتی و پرۆفیسۆره‌کاندا سنووردار نین، به‌لکو نوینه‌رایه‌تی پۆلیکی گرنگی به‌کاره‌ینه‌رانیان ده‌که‌ن.

(Stephen) (2013) له باره ی میدیای پهروه رده یی ده لیت: "چالاکییه پهروه رده ییه کانه، زانیاری و کات به سه ربردن به قوتابییان ده به خشن، له ریگه ی بواره کانی رۆژنامه گه ری قوتابخانه، رادیوی قوتابخانه و شانۆی قوتابخانه.... هتد، بۆ دۆزینه وه و په ره پیدانی به هره ی ئه و قوتابییانیه له کاری میدیادا کارده کهن. (Stephen, 2013, p.151)

(DeVaney) (2013) میدیای پهروه رده یی به م شیویه په پیناسه ده کات "چالاکییه کی پهروه رده یی ناپرۆگرامییه، یارمه تیده ره بۆ به ستنه وه ی قوتابییان به که توار ی هاوچه رخ و دوورکه و تنه وه له رۆتینی رۆژانه ی پۆل، ئامانجیان په ره پیدانی لیها تووی و تواناکانی قوتابییانه و تیگه یشتن له واقیعی ده وره به ریان (DeVaney, 2013, p.203)

هه موو ئه و میدیا جۆراوجۆرانه گواستنه وه ی په یامی میدیای له خۆده گریت، هه ره ها به دوای ئه رکه کانی پهروه رده له کۆمه لگه دا ده گه رپت، هه ولی چاندنی هه ستی نه ته وایه تی و تیگه یاندنی کۆمه لگه له چه مکه جیاوازه کان ده دات، بۆنه وه ی ره فتاری تاکه کان به ره و باشته ربات. (دعمس، 2010، ص 81)

میدیای پهروه رده یی بریتییه له بوونی که نالی تایبه تمه ند، به مه به ستی پرکردنه وه ی بۆشایی له باره ی چاندنی به هاکان و بلاوکردنه وه ی کلتووری و عه قلانیکردن و هۆشیارکردنه وه ی تاکه کان، ئه مه ش بۆ ئه وه ی به رده وامی به ژیان و گه شه پیدانی بدات. (الکبسی و اخرون، 2015، ص 19).

میدیای پهروه رده یی هیژیکی کاریگه ره و به شیکی دانه براوه له پرۆسه ی گه شه پیدانی هه مه لایه نه، یه کیکه له پایه کانی ستراتیجی نیشتمانی، داوای پیشخستنی رۆله گرنگه کان ده کات، له هه موو بواره کانی ژیاندا، به شدارییه کی به رچاو له چه سپاندنی که لتوور و هاندانی داهینان و وروژاندنی چه ماسه ت ده کات، رۆلی له پرسه خزمه تگوزارییه کان و به هیژکردنی لایه نی کۆمه لایه تی و ئابوویدا هه یه و ولات ده خاته ریزه کانی ولاتانی پیشکه وتوو. (الدیمی، 2011، ص 16)

دکتۆر (سه میر محمود) ده لیت: (میدیای پهروه رده یی وه سفیکی هه موو ئه و شتانه یه، په یوه ندیان به لایه نه پهروه رده ییه کانه وه هه یه، له ئاماده کاری و راهینان و په ره پیدان له پرۆگرام و خوله کان، له ریگه ی به کارهینانی ئامرازه جیاوازه کانی میدیا بۆ گه یشتن به ئامانجه پهروه رده ییه کان). له گه ل ئه وه شدا (عبدالعزیز عبید فیری) ده لیت: میدیای پهروه رده یی واته هه موو جۆره کانی زانیاری، له

بنه‌رته‌دا به‌ خزمه‌تکردنی قوتابی و مامۆستا و ده‌ولمه‌ندکردنی کتێبخانه‌ی قوتابخانه‌کانه‌وه‌ په‌یوه‌سته، له‌په‌رته‌گی ئامرازه‌ جیاوازه‌کانی فێرکردنه‌وه‌. (ضیع، 2009، ص 15)

تویژه‌ر و توره‌قان له‌ وڵاته‌ جیاوازه‌کاندا، له‌و بواره‌دا کار ده‌که‌ن، سه‌باره‌ت به‌ پیناسه‌کردنی ئه‌و بابه‌ته‌ ده‌لین: (ناوه‌پۆکه‌کان له‌ میدیاکان هه‌مه‌چه‌شن، پێویسته‌ هه‌لبژاردن بکریته‌، پرسیاره‌که‌ ئه‌وه‌یه‌، که‌ کێ ده‌بێت ئه‌م هه‌لبژاردنه‌ بکات؟ جگه‌ له‌وه‌ش پێویستی به‌ ره‌چاوکردنی ئه‌و زه‌مینه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌ هه‌یه‌، ئه‌و ده‌ق و په‌یامانه‌ی تێیدا به‌ره‌م ده‌هێنریته‌. پرسه‌کانی دیکه‌ په‌یوه‌ستبوون به‌وه‌ی کێ ده‌بێت وانه‌ بلێته‌وه‌؟ له‌ ژێر کام دیسیپلیندا؟ ئایا ده‌بێت بابه‌تێکی جیاواز بێت؟ یان له‌ سه‌رانسه‌ری پرۆگرامه‌که‌دا یه‌کگرتوو بێت؟ چونکه‌ قوتابیان ده‌قه‌ میدیاکییه‌کان وه‌ک ناوه‌پۆکی سه‌ره‌کی له‌ قوتابخانه‌کان به‌کارده‌هێنن. (Kumar, 2021, p.221)

که‌واته‌ له‌ کۆی ئه‌و پیناسانه‌ ده‌لین: میدیای په‌روه‌رده‌یی بریتییه‌ له‌و میدیاکییه‌ی له‌په‌رته‌گی ئامرازه‌ جۆراوجۆره‌کانیییه‌وه‌ ناوه‌پۆک، شیوازی، یان ئه‌زموونیک ده‌گه‌یه‌نێت، به‌ مه‌به‌ستی فێرکردن و فێربوون له‌لایهن قوتابیانه‌وه‌ به‌کارده‌هێنریته‌. یاخود پرۆسه‌ی گه‌شه‌کردنی که‌سایه‌تییه‌کانه‌ له‌په‌رته‌گی ماده‌ میدیاکییه‌ تایبه‌تمه‌نده‌کان، به‌ ئامانجی داڕشتنی که‌لتووری کارلێککردن، په‌ره‌پێدانی توانای داھینه‌رانه‌، په‌یوه‌ندیکردن، بێرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌گرانه‌، تێگه‌یشتن، لێکدانه‌وه‌ و شیکردنه‌وه‌ و هه‌لسه‌نگاندنی ده‌قه‌ میدیاکییه‌کان، فێرکردنی شیوازی جیاواز له‌خۆ ده‌ربرین به‌ به‌کارهێنانی ته‌کنه‌لوژیای میدیا، ئه‌و په‌روه‌رده‌یه‌ش له‌لایهن ته‌له‌فزیۆن، رادیۆ، فیدیۆ، فیلم، چاپه‌مه‌نی و ئینتینه‌رنیته‌وه‌... هه‌تد دا‌بینه‌کریته‌.

2.2 ئامانجه‌کانی میدیای په‌روه‌رده‌یی (اهداف الاعلام التربوي) (Objectives of Educational Media)

ئامانجه‌کانی میدیا له‌ پرۆسه‌ی په‌روه‌رده‌دا ته‌نها له‌ خێراکردن و په‌ره‌پێدانی پرۆسه‌که‌ سنوردار نییه‌، به‌لکو له‌وه‌ش تێده‌په‌رێت به‌ره‌و ئاراسته‌کردن و کاریگه‌ری له‌سه‌ر که‌رته‌که‌، به‌ شیوه‌یه‌ک، خزمه‌ت به‌ پلانه‌کانی میدیا و ئه‌و دیدگایانه‌ بکات کاریان بۆ ده‌کات، ئه‌مه‌ش مه‌ترسی مامه‌له‌کردن له‌گه‌ڵ ئه‌و

جۆره میدیایه زیاد دهکات، بۆیه لیره دا گرنگترین ئامانجهکانی میدیای پهروهردهیی باس دهکهین
ئهوانیش:-

1. پروونکردنهوهی سیاسهتهکانی پهروهرده، له سههرکهوتن و دهولهمه ندردن و کارلیککردن له گه لایندا
بهشداره.

2. گه یشتن به ئامانجهکانی پهروهردهی مؤدیرن، له سههر بنه مای زانست، به ئامانجی دروستکردنی
کۆمه لگه یه کی داهینه ر.

3. پشتگیریکردن له یه کخستنی پهروهردهیی له نیوان مال و قوتابخانه دا، له ریگهی کاریگه ریهکانی
ئامرازهکانی په یوه ندی، که بۆچوونی ههردوو لایهن بگه یه نیت.

4. په ره پیدانی رۆحی هاوکاری و هه لوه شانده وهی تاکگه رایی و خۆپه رستی و پیکه یینانی
ئۆرگانیزمیکی کۆمه لایه تی، کارلیک له گه ل دهو روه ریدا بکات.. (ادیس و حربی، 2018، ص 573)

5. دهوله مه ندردنی ژبانی که لتووری و کاریگه ری به شداریکردن تییدا.

6. په ره پیدانی سه لیه ی هونه ری و هه ستردن به جوانی، هه لبلزلردنی خولیاکان له ریگهی
دهوله مه ندردن و پراکتیکه وه.

7- دامه زرانندی به ها رهوشتییه کان وهک: خۆشه ویستی و ئازادی و قوربانیدان له پیناویدا،
بروا به خۆبوون و راده ربرین.

8- دۆزینه وهی ئه وه به هره رۆژنامه وانی و میدیاییه سه ره تاییه نه ی، که له نیو قوتابییاندا دهرده که ون و
کارکردن له سهر پالائوتنییان، بۆئه وهی بیانخه ینه به رده م دامه زراوه میدیاییه تاییه تمه نده کان.. (الضیع
،2009، ص 29)

9- گرنگیدان به کۆی گشتی ره گه زهکانی پرۆسه ی پهروهرده وهک (مامۆستا، قوتابی، پرۆگرام، بینای
قوتابخانه و دایک و باوک).

10. په یوه ندیکردن به کۆمه لگه به بلاوکردنه وهی هه وال و پیدانی زانیاری دروست، بۆئه وهی رایگشتی
دروستبکریت، سه به رته به بهرنامه و پرۆژه پهروهرده بییه کان، بهرپرسیاریتی کۆمه لایه تی بۆ کاری
پهروهردهیی به ده سته ده یین.

11. هاندان و پيشه نگايه تى له تاقيردنه وه پهروه رديه كاندا، بلاو كوردنه وهى داھيئانه كان له لايه نى مامۆستايان و قوتاببييان و به ره و پيشبردنى سه رجه م ئه ندامه كانى خي زان به شي وه به كى پهروه رديه ي له رپگه ي ئامرازه جياوازه كانى ميديا وه. (ابو العلاء، 2020، ص 7)

3.2 گرنگى ميديا ي پهروه رديه ي (اهميه الاعلام التربوي) (The importance of Educational Media)

گرنگى ميديا ي پهروه رديه ي بۆ چه ند هۆكار ي ك ده گه رپته وه كه گرنگ ترينيان بري تين له:

1. ده رفه ت بۆ به شدار ي كردنى قوتاببييان له چالاكويه جوراوجوره كانى ميديا له قوتابخانه كه دا ده ره خسي ئيت، وه ك كۆ كوردنه وهى وي نه، نووسينى بابه ت، ئه نجامدانى وتار، ليكۆ لي نه وه، سازدانى پيشانگه، شانۆى قوتابخانه.

2. باس له پرسه جوراوجوره كانى كۆمه لگه و كيشه كانى ده كات، بۆ چوون يكي گشتى له سه ريان پي كده هيني ت. (محمد علام الجندي، 2009، ص 88-89)

3. (قحطاني) ده ليت: ميديا رپۆ ليكي گرنگ له پرۆ سه ي پهروه رده دا ده بيني ت، به شي وه كه ده توانين گرنگيه كانى كور تبه كيه وه له :- يه كي ك له گرنگيه كانى ميديا ي پهروه رديه ي بري تيه له دا بين كردنى پيدا وي ستيه كانى قوتاببييان و وروژانديان به و بابه تانه ي، كه يه يوه نديان به خو يندنه كيه انه وه هه يه، ههروه ها ده وله مه ندر دنى ئه و ئه زموونانه ي، كه پيشكه شكارون، كار يگه رى زوريان له سه ر في ربوونى به رده و امدا هه يه، له گه ل ئه وه شدا بۆ گه شه سه ندى توانا ي قوتاببييان گرنگه، بۆ ئه وهى به وردى سه رنجى دوا رپۆ ژ بدن له روى بير كردنه وهى زانستى و چاره سه ر كردنى كيشه كانيان. شاره زا بوون له شيوا زي چۆ ني ه تى به كار هيني انى ئامير ه جوراوجوره كانى ميديا، راست كردنه وهى ره وش ت و هه لسوكه وته كان، له گه ل گور انكار ييه كانى كۆمه لگه هاوته ريب بيت. (قحطاني، 2006، ص 36)

4. ميديا ي پهروه رديه ي به يه كي ك له ديار ترين ئامرازه كانى پهروه رده ي نو ئ ده ژ مي ردي ت. به ره گ و ريشه ي في ر كردنى پهروه رديه ي داده نر ي ت، ههروه ها قوتاببييان ده توانن زانبارى زياتر

- له باره ی بواره جوراوجورهکان، بهتایبهت بههاکانی کۆمهلگه و پتهوکردنی ئەزموون و پسپۆرییهکان وهربگرن. (الضیانی، 2019، ص 14)
5. ئاگادارکردنهوهی کۆمهلانی خهلهک دهرباره ی ههبوونی ئەو دهزگا پهرهردهییانه و پهیوهندیکردنیان به وهرگههکان، له رێگه ی ئامۆژگاری و بوونی رای تاییهت و په رهپێدانی ئەزموونهکانیان.
6. بهردهوامیدان له بهره و پێشبردنی کاروبارهکان له خزمهت بهرژهوهندی گشتیدا. هابوهشیکردنی کۆمهلگه له پرۆژه ی پهرهرده و فیکرکردندا.
7. پالپشتیکردنی پهیوهندییهکان له نیوان میدیاکاران و پهرهردهکاران و ئەو کهسانه ی ئەو دهزگایانه بهرپوه دهبن. (عبدالجبار، 2012، ص 118)

تویژه دهلیت: ئەو جوره میدیا په پویسته له هه موو کۆمهلگه یه که بهتایبهت ولاتانی تازه پێگه یشتوودا هه بیته، هه رچه نده زۆرجار دروستبوونی هه رمیدیا په که سه رهتا تووشی چه نیدین کۆسپ ده بیته وه، بهلام ورده ورده له گه ل بارودوخ و گۆرانکارییهکان خۆی ده گونجیته، زانیاری به قوتابییان دهات، کاته بهتالهکانیان به شیوه یه کی مانادار و به سوود داگیر دهکات، ههروهها بهها و بنهماکانی کۆمهلگه له رێگه ی ئەو زانیارییه، که پێشکشی قوتابخانه که دهکات، دهپاریزیته. له گه ل ئەوشدا دهرفته بۆ به شداریکردن و کارلێکی ئەزینی له گه ل کهسانی دیکه دا دهره خسیته. بۆ دهرخستنی ئەزموونی پهرهرده له کۆمهلگه دا گرنگه، چونکه ده بیته هۆکاریک بۆ بوونی داھێنان له لایهن قوتابییانه وه، ئەویش به پێی ئەو پرۆگرام و بابتهانه ی، له میدیاکانه وه په خشه کړین و ده بنه مایه ی رهوشته بهزری و به ره و پێشبردنی کایهکانی دیکه ی کۆمهلگه.

4.2 په یوهندی نیوان میدیا ی پهرهرده یی و چه مکهکانی دیکه:-

یهکه م: پهرهرده ی میدیا یی (التربیه الإعلامیه) (Media Education)

واتای پهرهرده ی میدیا یی وهک زاراوه یه که پیناسه بکهین، ئەوا وهک دوو زاراوه پیناسه ی دهکهین، ئەوان دوو بابته ی بنه رتهین، که زۆرجار له ئەده بیاتی بیانی و تویژینه وهکاندا سه بارهت به پهرهرده ی میدیا به کارده هینرین. ئەوانیش بریتین له: فیکرکردنی میدیا یی و پهرهرده ی میدیا یی (التعلیم)

الإعلامي والتربية الإعلامية؛ نهو دوو زاراوهیهی زۆرتیرین چه مکن له نهو روپادا به کارهینراون. (حسن، 2015، ص 16)

رهگ و ریشهی گرنگیدان به پهروهردهی میدیایی بۆ نیوهی دووهمی سهدهی بیسته م دهگه پێتهوه، که زۆریک له دامهزراوه پۆژئاواییهکان له ناساندنی "کهلتوری شاشه" بۆ دامهزراوه پهروهردیهیهکان چالاک بوون، له کاتیکدا کۆمهلهگهی نیودهولهتی زوو له گرنگی کۆکردنهوهی ههولهکان و ئالوگۆری نهزمونهکان ئاگادارکرایهوه، سهبارته به چه مکهکانی پهروهردهی میدیایی و زانیاری، له ژیر چاودیاری (یونسکو) ریکخراوی پهروهردهی و زانستی و کهلتووری نهتهوه یه کگرتووهکان بۆ زانست و کهلتوور، پاشان (جارنامهی گرانۆلد) هاته ئاراهه، که له سیمپۆزیۆمی نیودهولهتی یونسکو له سالی (1982) له ئەلمانیا دهرچوو، دیارترین پێشنیازهکانی نهوه بوو: که پهروهردهی میدیا کاریگهتر ده بێت کاتیک رۆلی دایک و باوک و مامۆستایان یه کده خریت، ههروهها بپارێه که بۆ زیاتر دروستکردنی هۆشیاری رهخنهیی له نیوان گوینگران، یه کخستنی زیاتر له نیوان سیسته می په یوهندی و پهروهردهدا، ههنگاوێک ده بێت بۆ به رهو پێش بردنی پهروهردیهی کی کاریگهتر. (الطویسی وآخرون، 2016، ص بدون)

هه ریهک له چه مکهکانی (پهروهردهی میدیایی) (Education Media)، (نه خوینده واری میدیایی) (الأمیة الإعلامية)، یان (زانیاری میدیایی) (المعرفیة الإعلامية)، نه م چه مکه نه زۆرتیرین جار له ولاتانی که نه دا، ئەمریکا، ئوسترالیا و ولاتانی پێشهنگی دیکه له م بواره دا به کارهاتوون. یاخود چه مکی (Literacy Media) (میدیای خوینده واری) هه موو نه وانه هاوو اتان و هه مان مانا و ناوه رۆکن. (سماح الدسوقي، 2008، ص 12)

(A.Silveblatt) (2001) ده لیت: پهروهردهی میدیایی هۆشیارییه له سه ر زانیاری و کاریگه ریهی کان می دیا له سه ر تاک و کۆمه لگه دا، ههروهها تیگه یشتنه له پرۆسه ی په یوهندی چه ماوه ری و په ره پیدانی ستراتیژی، واما ن لیده کات له په یامه کان می دیا تیگه یین، تاوتووی بکه یین، ههروهها چیژوه رگرتنه له ناوه رۆکی میدیاکان. (A.Silveblatt, 2008, p.8).

دووهم: میدیای خویندنگه‌یی (الاعلام المدرسي) (School Media)

میدیای خویندنگه‌یی بریتیییه له بلاوکردنه‌وه‌ی زانیارییه‌کان له قوتابخانه‌دا، ده‌توانیت سوود به قوتابییان له بواره جیاوازه‌کانی ئەکادیمی و پیشه‌یی بگه‌یه‌نیت، له پرۆسه‌ی راهینانی ئەکادیمی به‌شداره، به‌جۆریک ئەم زانیاریانه به شیوه‌یه‌کی پازیکردن و کاریگەر ده‌خه‌ینه‌روو، که بتوانن به‌رزبینه‌وه بۆ ناستی گفتوگۆ و درێژکردنه‌وه‌ی بۆچوونه‌کان دوا‌ی په‌روه‌رده‌کردنیان و پۆشنکردنه‌وه‌ی می‌شکیان، وایان لیده‌کات بۆچوون و مه‌یله‌کانیان به‌ره‌و بابه‌تگه‌لی جۆراوجۆر ده‌ربهرن. (طیبی، 2013، ص7)

میدیای قوتابخانه‌ی چالاکیه‌کی په‌روه‌رده‌ییه، تیایدا قوتابییان و هه‌موو ئەوانه‌ی مامه‌له‌ له‌گه‌ڵ قوتابخانه‌دا ده‌کهن، زانیاری له‌سه‌ر رێپه‌وه‌ی ئەکادیمی ده‌ده‌ن. ژینگه‌ی کۆمه‌لایه‌تی و ئابووری و پیشه‌یی به‌مه‌رج و پێداویستییه‌کانییه‌وه؛ وه‌ک: چۆن له‌ راستیدا له‌ که‌تواردا بوونیان هه‌یه؟ به‌بێ ئەوه‌ی هیچ سه‌ره‌شته‌ییه‌ک، یان پرویاگه‌نده‌یه‌ک به‌کاربه‌ی‌نیت، به‌بێ ئەوه‌ی پێشوه‌خته‌ بریار له‌سه‌ر نه‌خشیکی ئەکادیمی تاییه‌ت بدات، به‌مه‌به‌ستی پێگه‌یشتنی که‌سایه‌تی و هه‌لوێسته‌کانی بۆئه‌وه‌ی بتوانیت هه‌لبژاردنه‌یه‌کی باش بۆ بریاردان بکات، که به‌ گونجاوترینیان ده‌زانیت بۆ بنیاتنانی داها‌تووی خۆی. (لطفی السید: 2011؛ ص5)

ئهم‌جۆره‌ میدیایه‌ نه‌گه‌ر بتوانیت به‌شیوه‌یه‌کی گونجاو ئاراسته‌ بکری‌ت، به‌شیوه‌یه‌کی پیشه‌یی له‌لایهن مامۆستایانی پسپۆره‌وه‌ سه‌ره‌شته‌یی و پالپشتی بکری‌ت، سوودیکی زۆری هه‌یه؛ ده‌توانیت له‌ گه‌شه‌پێدانی توانا‌کانی قوتابیاندا هاوکاری‌ت، به‌وه‌ی له‌رێگه‌یه‌وه‌ تیشک به‌خه‌رته‌سه‌ر توانا و لێهاتوویی و دا‌هینانه‌کانیان، هاوکات ئاراسته‌کردنی ئەو توانا و دا‌هینانه‌ به‌شیوه‌یه‌کی دروست. له‌گه‌ڵ ئەوه‌شدا پێویسته‌ قوتابییان به‌ لێهاتوویییه‌ رۆژنامه‌وانییه‌کان له‌ رێگه‌ی خوول و وۆرکشۆپی تاییه‌ته‌وه‌ بۆ نیشان‌دانی رێگه‌ی دروست سه‌باره‌ت به‌ چۆنیه‌تی بلاوکردنه‌وه‌ی بابه‌ته‌ رۆژنامه‌وانییه‌کان ئاشنا‌بکری‌ن. هه‌روه‌ها ئاشنا‌کردنیان به‌گه‌رنترین رێسا و یاسا‌کانی کاری میدیایی له‌رووی سزا و تاوانه‌کانی بلاوکردنه‌وه‌وه، تاوه‌کو له‌کاتی هه‌بوونی هه‌ر بیرۆکه‌یه‌کدا، نه‌گه‌رچی ساده‌ش بی‌ت بتوانن بینووسن و بلاویکه‌نه‌وه. گه‌رنگیه‌یه‌کی دیکه‌ی ئهم‌جۆره‌ میدیایه، گه‌شه‌ی که‌سپتی به‌ قوتابییان

دهبهخشىت، متمانه بهخوبوونيان له لا دروستدهكات. بهجۆرىك وايران لئدهكات بتوانن راستگۆيانه زۆر به ئاسانى و پرونى گوزارشت له ديدوبۆچوونى خۆيان بكن. (عاتكة الحصان، 2021)

مىدياى پهروهردىي وهك چالاكئيهكى پهروهردىي پئناسهدهكرئت، تئيدا قوتابىيان و ههمو ئهوانهى مامهله لهگهله قوتابخانهكهدا دهكهن، زانىارى دهربارهى رپرهوى ئهكادىمى و ژىنگهى كۆمهلايهتى و ئابوورى و پيشهئى وهردهگرن، به رهچاوكردى ئه و پئداوئستىانهى كه بوونيان ههئيه. (حورىه ومريامه، 2017، ص 18)

له نئو ئه و تايبهتمهئدىانهى سهركهوتنى پرۆسهى مىديا له ژىنگهى قوتابخانهدا مسۆگه ر دهكهن، برىتئىن له: (تومى عائشه، 2018-2019، ص 18)

1. بابتهكانى له سه ر ئاستى هه ر گروپئىكى پهروهردىي به شئوهى فئستئيفال پئشكهش ناكريئن.
2. ههمو قۆناغهكانى خوئئدى قوتابىيان له قۆناغى سه رهتايهوه تا قۆناغى ناوهئدى و زانكۆ دهگرئتهوه.

3. بابتهكانى له ماوهى وهرزهكانى هه ر قۆناغئىكه ورده ورده پئشكهشهدهكرئىن، به له بهرچاوگرئنى ئاستى گه شهى دهروونى و عه قلى و پئداوئستىيهكانى هه ر قۆناغئىكى خوئئدىن.
دهربارهى ئامانجهكانى مىدياى قوتابخانه له چوارچئوهى پرۆسهى پهروهرده دا: رۆلى مىدياى قوتابخانه ته نئا ئامانجى بنئا تئانى مرؤف و ئاماده كردى بۆ ژيان سنووردار نئيه، له به ره ئه وهى مرؤف وهك به رديك نئه وه ستاوئىت، چونكه به رده وام له پئشكه و تئدايه، له گه له ئه وه شدا يه كئك له گرنكترين ئامانجهكانى برىتئيه له ئاماده كردى قوتابىيان به شئوهئىكى دروست و بنئا تئانى رۆچئكى باش و هؤشيار و كه سايه تئيهكى رۆشئبئر، ههروه ها رپئمايكردى فئرخوازان له هه و ئدان بۆ كاركردى دروست و په يوه ستبوون به دئىن و سه رخستنى نئشتمان. (محمء، 2020، ص 12)

له چالاكئيهكانى مىدياى خوئئئنگهئى، قوتابىيان به شئوهئىكى پراكتئىكى به شدارئدهكهن، ئه وئيش به سه ره ره شتى پسپۆرانى راگه يانئىن و مامؤستا يان له ناوه وه، يان ده ره وهى خوئئئنگه له چوارچئوهئى ئه و پئشپر كئىيانهئى له به شه پهروه رده يه كه انه وه به رپۆه ده چن، به به شداريكردى ديارترئى ئه و

قوتابییانه ی چالاکییه کانیان له رادیوی قوتابخانه و چاپمه نی قوتابخانه، گفتوگو و چالاکییه کانی
دیکه، له لایهنی هونه ر و لیته تووییه کانیانه وه پراکتیزه کراون. (عقیله ، 2019 ، ص 219

5.2 ته کنه لۆجیای په روه رده و فی رکردن (Education technology) (تکنولجیا التریبه وتعلیم)

به که م: چه مک و پیناسه ی ته کنه لۆجیای په روه رده یی:

وشه ی ته کنه لۆجیا له وشه ی یۆنانی (technelogos) ، (techno) به واتای پیشه، یان لیته تووی
دیته، یان ئامراز و پێگا و هۆ دیته، وشه ی (logos) به واتای زانست و توژیینه وه یان لیکۆلینه وه
دیته. (یونس، 2003، ص 32)

سه باره ت به پیناسه کانی ته کنه لۆژیای په روه رده یی چه ندین راو بو چوونی جیاواز هه ن و چه ندین زانا
له باره یه وه دواون. له خواره وه هه ندیک پیناسه ده هیینه وه. ئەم پیناسانه یارمه تیدهرن بو تیگه یشتن
له مانا و سروشتی ته کنه لۆجیای په روه رده یی:

ته کنه لۆجیا کۆمه لیک له سیسته م و رپسای کرداری و شیوازی کارکردن بریار بو جیبه جیکردنی ده دن،
بو توژیینه وه و لیکۆلینه وه ی دا هینه رانه له بواره کانی به ره مه پینان و خزمه تگوزاری و جیبه جیکردنی
رپیکراو بو زانین و شاره زایی به ده سته اتوو پیک دیته، له کۆمه لیک هۆ و ئامرازی هونه ری پیکدیته،
له به ره ئه وه ی مرو ف له بواره جیاوازه کانی ژیا نی زانستیدا به کاریانده هی نیت، هه روه ها تیکه له یه که له
رپسا و یاسا و زانینی مرو فایه تی. (عابد، 2017، ل 27).

په روه رده کاران له سالانی بیسته کانی سه ده ی رابردو وه وه، فیلم و رادیو خراونه ته بازاره وه،
ته کنه لۆژیایان بو وانه گوته وه به کاره یینا وه، به لام له سالانی هه شتاکان و نه وه ده کان لایه نی
چاکسازییه کانی قوتابخانه کان ده ستیان به به کاره یینانی کۆمپیوته ر بو یارمه تیدانی فی رکردنی
قوتابییان و بو ئاسانکاری له پرۆسه ی فی رکردندا کرد. (Cuban, 1993, p.210) به رنامه کانی
فی رکردنی کۆمپیوته ر به شیوه یه کی نه ریتی سه رنجیان له سه ر بوو، له به ره ئه وه ی کارامه یی له بواری
مه عریفه له ئاستی خواره وه دا بوو، به هۆی له بی رکردنی راستییه کان و فی گه ره کانیان (شیوه کانیان) له
یاده وه ریدا. (Bell & Flick, 2000, p.39)

ته كنه لۆژیای پهروه رده یی (بریتییه له خویندن و تووژینه وه و پراکتیک له پینگه ی ته كنه لۆجیا به شیوه یه کی ته خلاقیا نه ، به مه به ستی ئاسانکاری فیربوون و باشتزرکردنی ئه نجامدانی کاره کان، له پینگه ی دروستکردن و به کاره ینان و به رپوه بردنی پرۆسه و سه رچاوه ته كنه لۆژییه گونجاوه کان. كۆمه له ی په یوه ندییبه پهروه رده ییه کان و ته كنه لۆژیای (The Association for Educational Communications and Technology (AECT)) ته كنه لۆژیای فیرکاری به م شیوه یه دیاریده كات هه موو لایهنه كانی تیوری، پراکتیکی، دیزاین، په ره پیدان، به کاره ینان، به رپوه بردن و هه له سه نگانندی پرۆسه کان و سه رچاوه کان بۆ فیربوون له چوارچیه ی پرۆسه ی پهروه رده دا ده گریته وه. (p.1, 2015, Brückner)

(Jacquetta Bloomer) جاکیتا بلومیر (1973) ده لپت: "ته كنه لۆژیای پهروه رده یی بریتییه له به کاره ینانی ته كنه لۆجیا له زانستی زانیاری، سه به رت به فیربوون بۆ دۆخه پراکتیکیه كانی فیربوون. " (Richmand) ریچمه ند (1970) ده لپت: "ته كنه لۆژیای پهروه رده یی بریتییه له دا بینکردن و دیزاینکردنی گونجاوی دۆخه كانی فیرکردن، به له به رچاوه گرتنی ئامانجه كانی فیرکردن، یان راهینان، یان به کاره ینانی باشتزینی ئامرازه كانی فیرکردن. (pal, 2013, p.2)

ته كنه لۆژیای فیرکردن بریتییه: له به کاره ینانی پرۆسه و سه رچاوه ته كنه لۆژییه کان بۆ ئاسانکاری فیربوون و باشتزرکردنی ئه نجامه کان. ئه مه ش ئه زموونی فیربوونی قوتابییان به شیوه یه کی سه رنچراکیش به رز ده كاته وه. ئامیره كانی وه ك مۆبايله زیره كه کان و لاپتۆپه کان تادیت زیاتر به ناوبانگ ده بن، بۆیه تیکه لکردنیان به پهروه رده سوود به خش ده رده كه وپت. هه روه ها فیربوون له ده ره وه ی پۆل به هوی ته كنه لۆژیایوه بووه ته بابه تیکی پینگه پیدراو. چیتز قوتابییان ته نها له فیربوونی رووبه روودا سنووردار نین، به و یییه ی پیشكه وتنی ته كنه لۆژیای وایکردووه قوتابیان بتوانن هه لبرێرن، ئایا ده یانه وپت رووبه روو، یان له پینگه ی ئۆنلاینه وه به شداری له فیربوون بکه ن، یان هه ر دوو کیان. له گه ل زیادبوونی به رچاوی ئینتته رنیٹ كۆمپیوتهر له پۆله کان و ده ره وه ی پۆله کان. (Gray, Thomas, 2010)

سهره پای ئه وهش، له توپژینه وهیه کی Morin, Thomas, and Saadé (2012) هاتووه، که قوتابییان ههستیان به وه کردووه، به کارهینانی ویب له پهروه رده کردنی تواناکانی بیرکردنه وهی په خنه گرانه زۆرتیرین به شداریان هه بووه، به تاییهت ئه و خولانه ی له رینگه ی ئونلاین رینگه به قوتابییان دهدن دهره فه تی شاره زابوون له فیربوونیان هه بیته. (Morin, Thomas, and Saadé, 2012)

6.2 کورته یه کی میژووی دهرباره ی ته کنه لۆجیای پهروه رده یی:

فیربوون پرۆسه به کی سروشتی به رده وام و له چالاکیه کانی پۆژانه دا پرووده دات. به م پییه میژووی فیربوون هاوکاته له گه ل میژووی مرۆقه کان. ههروه ها فیرکردن میژوویه کی دوور و دریزی هه یه، به نزیکه یی هاوکاته له گه ل میژووی بنه ماله و هۆزه کانی مرۆف. له گه ل ئه وه شدا ئامراز و ته کنیکی جۆراوجۆر بۆ پشتگیریکردن له فیرکردن و فیربوون به دریزی سده کان به کارهاتووه، بۆیه مرۆف ده توانیت به و ئه نجامه ش بگات، ته کنه لۆژیای پهروه رده یی میژوویه کی زۆر دوور و دریزی هه یه. له سه رده می زۆر سه ره تاییه وه تۆماره کان ده هیلرانه وه، میژووه کان له سه ر په رتووک و به پیکتۆگراف تۆمارده کران، بۆ فیرکردنی هه ر نه وه یه کی نوێ به کارده هینران، ئه و شتانه ی په ره یان سه ندووه و له وانیه کاریگه رییان له سه ر داها توویان هه بیته.

سه ده ی بیسته م ئه و کاته یه ته کنه لۆژیایان بۆ پشتگیریکردن له فیربوون و ئه نجامدانی فیرکردن به خیرایی زیادیان کرد، له گه ل ته له فزیۆن و ئه نیمه ییشن له نیوه ی یه که می سه ده و کۆمپیوته ر و ئینتهرنیته له نیوه ی دووه م. ئاشکرایه که ته کنه لۆژیایان به رپژه به کی به رده وام له زیادبوون و له گۆراندان. ته کنه لۆژیای له پرۆسه ی پهروه رده پۆلیکی کاریگه ری هه یه، به تاییه تی دوا ی ده رکه وتنی چاپخانه ئه م رۆله ی ته کنه لۆژیای زیاتر بوو، چونکه پێش به کارهینانی ئامیره ته کنه لۆجیه کان له بواری پهروه رده و فیرکردندا، فیربوون و فیرکردن به شیوه یه که بوو ئه رکی مامۆستایانی قورس کردبوو، نه ده توانرا گروپیکی گه وره له قوتابییان به شداری پرۆسه ی فیربوون و فیرکردن بکه ن، به لکو یه که قوتابی به رانه ر به مامۆستایه که بوو، یان ژماره یه کی که م له قوتابییان له لایهن مامۆستاکانه وه پهروه رده ده کران، بۆنموونه: ئه کادیمیای ئه فلاتوون له سالی (387) پێش له دا کبوون دامه زرا، له م ئه کادیمیایه ژماره یه کی زۆر که م له قوتابییان به شداریان ده کرد، به لام له سالی (1502) دوا ی دامه زراندنی زانکۆی (Martin Luther University) له (Halle-Wittenburg) توانرا

ژمارهیهکی زیاتر بهشداری له پرۆسهی پهروهرده و فیرکردندا بکهن. Huang& Spector& Yang, (2019, p.10-12)

له سالی (1958ز) کۆنگریسی ئەمریکی فهرمانیکی بهناوی (فهرمانی پهروهدهیی و بهرگری نیشتمانی) دهرکرد، لهگهلهوهشدا بوودجهیهکی تایبتهتی بو پالپشتیکردنی ئه و توپژینهوانه تهرخانکرد، له بواری ئامرازهکانی په یوهندی دهکرا، ئەمهش وایکرد خویندنکه حکومییهکانی ئەمریکا گرنگی زیاتری پێبدهن، ههروهها بهرنامهی فیرکردنی تهلهفزیۆنی په رهسه نندیکی بهرچاوی بهخۆبهوه بینی و بووه هۆی ئهوهی جولهیهک له ئامیرهکانی گوینگرتن و بینین په رهه پێبدریت. (الحیلة، 2000، ص68)

7.2 تهکنه لۆژیای پهروهدهیی یان وانهوتنهوه له سه ره ئه م گریمانانهی خوارهوه دامه زراوه:

(Pathak & Chaudhary, 2012, p.7)

1. فیرکردن پرۆسهیهکی زانستییه، دوو پیکهاتهی سه رهکی ههیه، وهک: ناوهپرۆک و په یوهندی.

2. پهنگه پیکهاتهی فیربوونی خوازاو به یارمهتی دۆخی گونجاوی فیرکردن دروستبکریت.

3. پهنگه په یوهندییهکی نزیک له نیوان فیرکردن و فیربووندا دروستبکریت.

4. دهتوانریت چالاکییهکانی فیرکردن دهستکاری و باشتربکریت.

5. دهتوانریت به یارمهتی ئامیری فیدباک کارامهیی فیرکردن په ره ی پێبدریت.

6. پهنگه ئامانجهکانی فیربوون به ئەنجامدانی چالاکییهکانی فیرکردن به دهسته پێنریت.

8.2 سودهکانی بهکارهینانی ئامرازهکانی میدیا له پرۆسهی پهروهردهدا:

مامۆستایان سوود له بهکارهینانی تهکنه لۆژیایان وهردهگرن به شیوازی جیاواز: (Hamiti a &

(Reka,2012,p.1172)

1- ریگه به مامۆستایان دهوات ئه و کارانه بکهن، که له ژینگهیهکی پۆلی تهقلیدیدا نه دهکرا.

2- مامۆستا ده توانیت په ره پیدان و شیوازه کانی پێشکه شکردنی کۆرسه کان بگۆرپت.

3- خزمهت به مامۆستایان بۆ به کارهینانی کاته کانی وانه گوتنه وه به شیوهیه کی کاریگه رتر و کۆنترۆلکردنی باری کاره کانیان ده کات.

4- مامۆستا ده توانیت ژماره ی سه رچاوه کان زیاد بکات،

به کارهینانی ته کنه لۆژیا کاریگه ری ئه رپنی له باشتکردنی کوالیتی فییرکردن و فییربووندا هه یه، ته کنه لۆژیا نه رمی زیاتر پێشکه ش ده کات و دابینیده کات (هه م بۆ قوتابییان و هه م بۆ مامۆستایان)، له گه ل به کارهینانی ته کنه لۆژیا مامۆستایان هه لی ئه وه یان هه یه هه مان کۆرس به سی شیوازی جیاوازی پێشکه ش بکه ن: پوو به پوو، دۆخی تیکه لآو و به ته واوی ئۆنلاین. به م شیوه یه ده توانین هه موو شیوازه جیاوازه کانی فییربوون له یه ک کۆرسدا جیگیر بکه ین.

به شی سییه م: کرده نینامه ی توژی نه وه که

که نالی ته له فزیۆنی و رادیۆی پهروه رده یی له هه ولیر :-

بۆ یه که مجار نه م که ناله له پیکه وتی (2002\5\19) له پارێزگای سلیمانی دامه زراوه، دواتر لقی ئه و که ناله له شاری هه ولیر له پیکه وتی (2021\8\16) له ژێر چاودێری وهزاره تی پهروه رده و به پڕۆه به رایه تی گشتی پهروه رده ی هه ولیر کراوه ته وه.

په خشی که نالی پهروه رده یی له هه ولیر و سلیمانی (ISTAR -HD BOX- MIX MEDIA) - هه یه، که نالی پهروه رده یی له سلیمانی خاوه نی که نالی ئاسمانیه و رادیۆی پهروه رده یی له سه ر شه پۆلی (97.5) هه یه.

به گشتی پڕۆگرامه کانی که نالی پهروه رده یی بریتین له: پڕۆگرامی ته ندروستی، به رنامه ی باخچه کان، رپپۆرتاژ، پڕۆگرامی هونه ری.

کاتی په خشی که ناله که له کاتژمێر (8) ی به یانی تا کو (12) ی شه وه.

كارمهئدانى تهلهفزيوون و پاديؤى پهروهردىيى له (16) كارمهئند پىكهاتوووه، (بهپوهبهرى كهئال مامؤستايه و شارهزايى بوارى هونهرى و پهروهردىيه). كارمهئندهكانى تهلهفزيوونى پهروهردىيى كهسانى پهروهردىيىن شارهزايىيان له لايهنى هونهريهوه ههيه.

بهشهكانى كهئالهكه پىكهاتوووه له: (بهشى دهرهئيان و مونتاز و كامپرمانى ...)، بهشهكانى راديؤيهكهش: (ببزهرى و پرؤديوسهري و ئامادهكارى و پيشكهشكاريه...)

ئامانجهكانى كهئالى پهروهردىيى و پاديؤى پهروهردىيى:

بهرزكردنهوهى ئاستى پرؤگرامهكانى خوئندن.

بهرزكردنهوهى ئاستى مامؤستايان له پووى تايبهتمهئندى پرؤگرامهكانى دهستخستنى زانبارى.

بهرزكردنهوهى ئاستى پهروهردىيى و رؤشنىبرى و كؤمهلايهتى بهشپوهيهكى گشتى بؤ قوتابىيان و مامؤستايان.

هوشياركردنهوهى داىكان و باوكانى قوتابىيان كه پهيوهئديان به پرؤسهى پهروهرده ههيه.

هاوكارىكردن بؤ بهرزكردنهوهى ئاستى فيركردن و پيشهئى و رؤشنىبرى.

هاوبهشيكردن بؤ نههئشتنى نهخويندهوارى.

بهژداريكردن لهپووى هؤشياركردنهوهى هؤشيارى نيشتمانى و نهتهوهئى بؤ مامؤستايان و قوتابىيان.

خاوهئداريهتى كهئالى پهروهردىيى له ههرسى پاربىزگاي (ههولير-سليمانى- دهوك) بؤ وهزارهتى پهروهرده دهگهپتتهوه، ئهه كهئالانه لهلايهن بهرپوهبهرايهتى گشتيهكانهوه بهرپوهدهبرين.

"ههه كهئالئيك پيويستى به بودجهيهكى تايبهتى ههيه، بودجهى كهئالى پهروهردىيى لهلايهن وهزارهتى پهروهرده داىين دهكرئت، ئهه بودجهيه دياريكراوه و سههراى كهمى بودجهكه توانيومانه خؤمان لهگهئى بگونجئين.

هه ماهه نگیمان له گه ل هه موو قوتابخانه کانی شاری هه ولیر هه یه، نه و مامۆستایانه ی وانه کان ده لینه وه که سانی بژارده ن، زیره کن له پسپۆری خۆیان، له لایه ن به رپوه به رایه تی گشتی په روه رده ی هه ولیر ده ستنیشانه ده کریت. کاتی پرۆگرامه کان له گه ل کاتی ده وام و کاتی پشووی قوتابییان گونجاوه.

له رووی ته کنیکیه وه ئامیره کانمان سه رده میانه ن، وه ک: ییداویستییه کانی که نال ئه وانیش بریتین له: (میکسه ری وینه، کامیرا، میمۆری، کۆمیوته ری مۆنتاژ).

وانه کان به شیوه ی راسته وخۆیان به شیوه ی تۆمارکراو تۆمار ده که یین، قوتابی خۆی ده زانیت که نالیکی فه رمی هه یه، ده توانیت سوودی لیبیبینیت.

گرنگی به وانیه ته وای قوناغه کانی خویندن ده ده یین. ته نیا له ناو ستۆدیو وانه کان به کاتی جیاواز تۆمار ده که یین، به هه یج شیوه یه ک وانه کان له قوتابخانه کان تۆمار ناکه یین.

گرنگی به سۆشیال میدیا ده ده یین: بۆنموونه: تیکتۆک و ئینستگرام، هه روه ها که ناله که له یوتوب (24) کاتزمیر راسته وخۆیه، له فه یسبووک به هه مان شیوه راسته وخۆ ده که ینه وه، رپپورتاژ و بابه ته کانمان له فه یسبووک و ئینستگرام داده به زینین و قیدیویه کانیش له یوتوب و تیکتۆک داده به زینین، له رپگه ی لایک و کۆمپینته کانه وه وه لآمه کانی قوتابییان ده زانین."

(وه لآمی پرسیاره کانی تویرهر له نموونه ی تویرینه وه که)

Percent	Frequency	ره گه ز
38.3	23	م
61.7	37	نیر
100.0	60	Total

خشته ی ژماره (1) ره گه ز

خشتهى ژماره (1) رهگهزى بهرتويژان ديارى دهكات

Percent	Frequency	وهلام
38.3	23	بهلن زورچار
48.3	29	ههنديكچار
13.3	8	نهخير ههركيز
100.0	60	Total

خشتهى ژماره (2) بهكارهينانى ئامرازهكانى ميديا له لايهن بهرتويژان ديارى دهكات

Percent	Frequency	وهلام
45.0	27	كهتر له يهك كاتژمير
30.0	18	1-2 كاتژمير
8.3	5	زياتر له 3 كاتژمير
16.7	10	هيچ كات بهكارى ناهينم
100.0		

خشته ی ژماره (3)

کاتزمپه کانی به کارهینانی ئامرازه کانی میدیا له خویندنگه دیاری دهکات

Percent	Frequency	وهلام
23.3	14	به ئن
36.7	22	هه نديکجار
40.0	24	نه خیر
100.0	60	Total

خشته ی ژماره (4)

کیشه ی به کارهینانی ئامرازه کانی میدیا دیاری دهکات

Percent	Frequency	وهلام
5.0	3	له گه ئیدام
16.7	10	به ته واوی له که ئیدام
35.0	21	هه نديکجار له که ئیدام
30.0	18	له گه ئیدانیم
13.3	8	به هیچ شیوه یه ک له گه ئیدانیم

خشته ی ژماره (5)

نه شاره زایی مامۆستایان وهک هۆکارێک له هۆکاره کانی به کارنه هینانی ئامرازه کان

Percent	Frequency	وهلام
48.3	29	له گه ليدام
30.0	18	به ته واوى له گه ليدام
16.7	10	هه نديكجار له گه ليدام
3.3	2	له گه ليدانيم
1.7	1	به هيچ شيوه يهك

خشته ي ژماره (6)

يه كيك له هۆكاره كانى به كار هينانى نامرازه كانى ميديا شيكردنه وهى زانيارى زياتره له باره ي بابه ته كان.

Percent	Frequency	وهلام
20.0	12	به لى
36.7	22	هه نديكجار
43.3	26	نه خير
100.0	60	Total

خشته ي ژماره (7)

سه يركردنى كه نالى پهروه ده يى كه نالى تايبه تمه ند له بوارى پهروه ده و فيركردن له لايهن به رتويژان ديارى ده كات

Percent	Frequency	وهلام
28.3	17	زۆر
38.3	23	تارادهيهك
33.3	20	كه م
100.0	60	Total

خشتهى ژماره (8)

سوودى كهئالى پهروهردىيى بۆ بهرتويژان ديارى دهكات

دهرئه نجامهكان:-

1. ههئىكجار له خويئىنگهكان ئامرازهكانى ميديا وهك پالپشتى بۆ وانكهت بهكاردههئىت.
2. رۆژانه كهمتر له كاتزمير ئامرازهكانى ميديا له خويئىنگه بهكاردههئىت.
3. مامۆستايان له بهكارهئىنانى ئامرازهكان له وانكه كپشهيان بۆ دروست نهبووه
4. تارادهيهك كهئالى پهروهردىيى سوودى بۆ قوتابيان ههيه .

راسپاردهكان

1. دروستكردى ستۆديۆيهكى گهوره له 5-6 لۆكهيشن پىكهاتبيت، ههبوونى تهكنيكى سهردهميانه، بهمه بهستى بهروپيشچوونى زياترى لايهنى پهروهردىيى.
2. ههبوونى ستۆديۆى تاييهت به بوارى ههوالى پهروهردىيى.
3. بوونى بهشى فيلم و فيديۆ كليب بۆ قوتابيان و پىدانى رپنمايهكان به قوتابيان و مامۆستايان.

پيشنياره كان

1. ئه نجامدانى توپيزينه وهى زيارتر له بوارى ميدياي تايبه تمه ند.
2. به دوا داچوونى زيارتر له لايهن توپزه ران بو هوكاره كانى كه م به كارهيئاننى ميدياي تايبه تمه ند له هه ريئى كوردستاندا.
3. هه ولدان بو زانينى هوكاره كانى كه مى هه بوونى كه نالى تايبه تمه ند له بوارى په روه رده و فيركردن.

ليستى سه رچاوه كان

به كه م: سه رچاوه عه ره بيه كان

1. الكافي، مصطفى يوسف (2015)، الاعلام التربوي والتعليمي، عمان، دار و مكتبه الحامد للنشر والتوزيع.
2. سمرة، محمد ابو (2009)، استراتيجيات الاعلام التربوي، عمان، دار أسامه للنشر والتوزيع.
3. سعد الدين، محمد منير، دراسات في تربية الاعلامية، لبنان، المكتبة العصرية للطباعة والنشر.
4. دعمس (2010) مصطفى نمر، الاعلام المدرسي، عمان، دار الكنوز المعرفه للنشر والتوزيع.
5. الكبسي وآخرون، عامر خضير (2015)، دراسات حول التنمية المستدامة، الرياض، دار جامعة نايف للنشر والتوزيع.
6. الدليمي، عبد الرزاق (2011)، الاعلام العربي ضغوطات الحاضر وتحديات المستقبل، عمان، دار المسيرة للنشر والتوزيع.
7. ضيع، رفعت عارف (2009)، الاعلام التربوي، تأصيله وتحصيله، عمان-الأردن، دار الفكر.
8. ابو ادريس و الحربى، عادل محمد دفع الله و عياد صالح عياد جليدى (2018)، دور الاعلام التربوي في طرح قضايا الادارة التعليمية من وجهة نظر الخبراء التربويين والاعلاميين بمنطقة، الرياض بالمملكة العربية السعودية، مجلة كلية التربية الاساسية للعلوم التربوية والانسانية / جامعة بابل، العدد 41.
9. ابو العلا، محمد علي (2020)، الاعلام التربوي و دورة في التعميم قيم الانتماء والمواطنة لدي طلاب دراسة الميدانية، مصر، دار العلم الامان للنشر والتوزيع و دار الجديد للنشر والتوزيع، جامعة كفر الشيخ.

10. الجندي ، محمد علام (2009): الإعلام المدرسي ومشكلاته، الاسكندرية، دار الجامعة الحديثة.
11. القحطاني ، نوف بن دغش (2006) ، الاعلام التربوي و دورة في تفعيل مجالات العمل المدرسي، رسالة ماجستير غير منشورة، كلية تربية، الرياض السعودية ، جامعة الملك سعود.
12. الضبياني ، عامر محمد (2019)، الاعلام التربوي في مؤسسات التعليمية، مجلة الرسالة الدراسات الاعلامية، المجلد 03، العدد 01، مارس ، اليمن ، جامعة ذمار.
13. عبد الجبار ، رافد عطية (2012)، دور العلام التربوي في تدعيم الانتماء للوطن، في كتاب التربية الاعلامية والمسؤولية الاجتماعية الاعلام الاسلامي، بحوث واوراق عمل المؤتمر العلمي الثالث الاعلام الاسلامي في عيراق، الاردن، دار نفائس للنشر وتوزيع .
14. حسن ، احمد جمال (2015)، التربية الاعلامية media literacy education، الطبعة الأولى ، لبنان ، دار المعرفة للطباعة والنشر.
15. الطويسي و آخرون ، باسم (2016)، التربية الاعلامية والمعلوماتية في الاردن الحاجات والفرص: ورقة سياسية عامة، عمان، معهد الاعلامية الاردني.
16. الدسوقي ، سماح محمد (2008) ، التربية الإعلامية بمرحلة التعليم الأساسي في جمهورية مصر العربية، رسالة دكتوراه غير منشورة، جامعة القاهرة، مصر، معهد الدراسات و البحوث التربوية.
17. الدكتور كحول شفيقة، جامعة محمد خيضر - بسكرة- كلية العلوم الإنسانية و الاجتماعية قسم العلوم الاجتماعية.
18. محمد ، رجب محمد جودة (2020) ، تفعيل دور الاعلام المدرسي بمدارس التعليم الاساسي بمصر في ضوء خبرات بعض الدول، اشراف أد.حنان اسماعيل أحمد و د. زينب عبدالعزيز السيد، مجلة البحث العلمي في التربية العدد 21، بحث دكتوراه ، كاية بنات، جامعة عين الشمس، ديسمبر.
19. عقيله ، د. عبدالمحسن حامد أحمد (2019)، ممارسة أنشطة الاعلام المدرسي والتمرد النفسي لدي المراهقين، مدرس الاذاعة والتلفزيون بقسم الاعلام التربوي، كلية التربية النوعية ، جامعة المنيا، المجلة العربية الاعلام والاتصال، عدد (26) ، يوليو سبتمبر .
20. يونس ، ابراهيم عبدالله (2003)، التعليم بين الفكر والواقع ، القاهرة، دار قباء.
21. طيبي ، إبراهيم (2013)، خطة التوجيه المدرسي المعتمدة في الجزائر ودورها في تحقيق الذات والتوافق والكفاية التحصيلية، (د ط)، الجزائر ، ديوان المطبوعات الجامعية.
22. السيد ، ماجدة لطفى (2011) ، الإعلام التربوي والتعليمي ، ط1 ، عمان ، دار أسامة للنشر والتوزيع.

23. الحصان ، عاتكة (2021) ، تعبیر عن الاعلام المدرسي وأهميته للطلاب، اكثر معلومات عن الموقع:
[تعبير عن الإعلام المدرسي وأهميته للطلاب - سطور\(sotor.com\)](http://sotor.com).
24. حورية و مريامة ، حدادي و غيبور(2016-2017) ، دور الاعلام المدرسي في تحسين الخدمات الارشادية من وجهة نظر مستشاري التوجيه والارشاد المدرسي والمهني ، مذكرة مكملة لنيل شهادة الماستر في علوم التربية ، إشراف الأستاذة (بن صالحية كريمة)، جامعة محمدالصادق بن يحيي جيجل كلية: العلوم الإنسانية والاجتماعية قسم : علم النفس و علوم التربية والأرطوفونيا.
25. عائشة ، تومي (2018-2019)، دور الإعلام المدرسي في تربية الاختيارات المهنية لدي تلاميذ سنة أولي ثانوي، مذكرة مقدمة لنيل شهادة الماستر في تخصص توجيه و إرشاد، إشراف
26. الحيلة ، د. محمد محمود(2000)، تكنولوجيا التعليم بين النظرية والتطبيق، عمان الاردن، دار المسيرة للنشر والتوزيع.

دووه م : سه رچاوه كوردییه كان:

27. چاویپکه وتن: له گه ل به ریز (م. عثمان محمدا مین عبدالله) به رپۆه به ری که نالی په روه ده یی له شاری هه ولیر له رپیکه وتی 29\8\2022 کاتژمیر 10 .
28. عابد ، سومییه فاضل (2017) ، کاریگه ری ته کنه لوجیای گه یان دنی نو ئی له سه ر سازان دنی رپۆژنامه وان ی ، تو یژینه وه یه کی وه سفی به راورد کاریه له نیوان رپۆژنامه کانی (کوردستانی نو ئی) و ئاوینه، پشکه شی ئه نجومه نی کۆلیجی زانسته مرؤفایه تیه کانه زانکۆی سلیمانی کراوه، وه ک به شیک له پیوستیه کانی به ده سه ته یانی بروانامه ی ماسته ر له زانستی راکه یان دندا، سه ره رشت پ.ی.د. فؤاد علی احمد.

سییه م: سه رچاوه ئینگلیزیه کان

29. Stephen, H(2013), Media Power and the Development of Media Literacy: An adult educational interpretation, Harvard Educational Review, vol 56, no 2.
30. DeVaney, Ann (2013), A Grammar of Educational Television, in D. Hlynka and John Belland, eds, Paradigms Regained, Educational Technology Publications, Englewood Cliffs, NJ.
31. Kumar, Keval J.(2021), Defining and Doing Media Education , The Handbook of Media Education Research, This edition first published, WILEY BLACKWELL.

32. Silveblatt, A(2001), Media literacy: Keys to interpreting media messages (2ne ed) Westport, CT: praeger.
33. Cuban, L. (1993). Computers meet classroom: Classroom wins. The Teachers College Record.1993, p.210, [Volume: 95 issue: 2.](#)
<https://doi.org/10.1177/016146819309500202>
34. Flick, L., & Bell, R.(2000) , Preparing tomorrow's science teachers to use technology: Guidelines for science educators. Contemporary Issues in Technology and Teacher Education.
35. Michael Brückner (2015), Faculty of Education Naresuan University, Phitsanulok, Thailand , Book February , Educational Technology, See discussions, stats, and author profiles for this publication at:
<https://www.researchgate.net/publication/272494060>,
36. Dr Kulwinder Pal(2013), educational technology. Printed by LAXMI PUBLICATIONS (P) LTD. 113, Golden House, Daryaganj, New Delhi-110002 for Lovely Professional University Phagwara. [DEDU403 EDUCATIONAL TECHNOLOGY ENGLISH \(1\).pdf](#)
37. Gray, L., Thomas, N., & Lewis, L.(2010) Teachers' use of educational technology in US public schools: 2009. First look. NCES 2010-040. National Center for Education Statistics, Institute of Education Sciences, US Department of Education, Washington, D.
38. Saadé, R. G., Morin, D., & Thomas, J. D. (2012), Critical thinking in e-learning environments. Computers in Human Behavior, 28(5).
39. Ronghuai Huang , J. Michael Spector , Junfeng Yang, (2019), Educational Technology A Primer for the 21st Century, ISSN 2196-4963 ISSN 2196-4971 (electronic) Lecture Notes in Educational Technology ISBN 978-981-13-6642-0 ISBN 978-981-13-6643-7 (eBook) <https://doi.org/10.1007/978-981-13-6643-7>, publisher : Springer Nature Singapore Pte Ltd. 2019, p.10-12.
40. R. P. Pathak & Jagdeesh Chaudhary,(2012) Educational Technology ,Dorling Kindersley (India) Pvt. Ltd. Licensees of Pearson Education in South Asia.
41. Mentor Hamiti a , Blerim Reka(2012), Teaching with Technology, Published by Elsevier Ltd. Selection and/or peer review under responsibility Mentor Hamiti and Blerim Reka / Procedia – Social and Behavioral Sciences 46 1171 – 1176 [Teaching with Technology \(sciencedirectassets.com\)](#) & [\(PDF\) Teaching with Technology \(researchgate.net\)](#)

The importance of the media in the field of education

(Educational television for example)

Asst. Lect. Ashna Shawkat Hadi

Department of Media Technique, Erbil Technical Management College, Erbil

Polytechnic University, Erbil

Ashna.hadi@epu.edu.iq

Asst. prof. Dr. Azad Ramazan Ali

Department of Media Technique, Erbil Technical Management College, Erbil

Polytechnic University.

Azad.ramazan@epu.edu.iq

Keywords: ,School, Media, Educational Television, Education and Trainin, media educational technology

Abstract

The media plays a positive role in the education process. Education through the media is related to preparing the media worker to conduct the education process. This requires coordination of society's values and goals and effective participation between journalists and educators in order to meet the needs of individuals, because various media play a role in the socialization process, because they disseminate information and adapt ideas in all areas They raise their values and beliefs and adapt them to new situations according to their students' desires. Media and education are two pillars. The state must plan for them to be successive demonstrators, play an active role in society, and properly guide them in social behaviors that are acceptable, especially those that are acceptable and useful to our society See the close relationships he has with individuals in society. There is no doubt that the media is an important tool of communication, with the aim of conveying information and ideas through various means to facilitate the public, in order to influence and direct them or serve them on a particular subject educational television is one of the media in the Kurdistan Region, which is supervised by the Ministry of Education. Educational

television may originate within the educational institutions themselves, so it is run by a private administration.

أهمية الإعلام في مجال التعليم (التلفزيون التعليمي انموذجا)

ملخص:

إن الصحافة تؤدي دورا إيجابيا في العملية التربوية، وإن التربية عن طريق الصحافة بحاجة إلى إعداد الصحفيين في هذا المضمار، وهذا ما يتطلب التنسيق بين القيم وأهداف المجتمع والحصول على المشاركة الفعالة بين الصحفيين والتربويين؛ قصد تأمين احتياجات الفرد؛ لأن الصحافة المتنوعة لها الدور في تربية المجتمع، ذلك أنها تنشر المعلومات والأفكار في جميع المجالات، مع آراء الأفراد، والانسجام مع الحاجات النفسية والمعرفية، وحينها يرفعون من أداء القيم والمعتقدات حسب الرغبات المستجدة للطلبة، ومن ثم تطبيعها وتطويرها مع الظروف الجديدة.

إن الصحافة والتربية من الأسس الرئيسة؛ لذا على الدولة أخذ تلك الأسس بحسبان، بغية توجيههم وإنارة سبلهم، وإن يكون لهم دور فعال في المجتمع، بشكل يكون موجهين إيجابيين لتربية الأجيال؛ سيما تلك العادات والسلوك المقبولة في المجتمع، مستفيدين من تلك العلاقات الموجودة مع المقربين في المجتمع. ولا ريب في أن الإعلام عامل مهم في الاتصال؛ بغية إيصال المعلومات والأفكار بسبل متنوعة للجماهير؛ بهدف التأثير والتوجيه حول موضوع محدد.

هذا، وإن الإذاعة التربوية من إحدى الإذاعات التي تشرف عليها وزارة التربية سواء أكانت في إقليم كردستان أو الدول الأخرى، وإن مواضيعهم عادة تكون لطبقة خاصة، وهم الطلبة والمدرسين، ولربما أن القنوات التربوية تتأصل من المؤسسات التربوية؛ لذلك تدار من قبل إدارة تربوية خاصة.